

CO JE TO „PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET“?

Participativní rozpočet umožňuje, aby se občané zapojili do rozhodování o rozvoji své obce. Radnice vymezí část peněz z ročního rozpočtu, **obyvatelé pak podávají návrhy**, co by se za tyto peníze mělo ve městě v následujícím roce vylepšit. Při tvorbě těchto návrhů se obyvatelé za asistence města setkávají na **lokálních, či tematických veřejných diskusích**. Na nich diskutují o tom, co chtějí ve své obci změnit a jak. Společné návrhy pak předkládají radnici k posouzení z hlediska realizovatelnosti. Vyvrcholením je **hlasování** o tom, které návrhy obyvatel má obec realizovat.

RADNICE UVOLNÍ ČÁST
ROZPOČTU

LIDÉ PŘIJDOU
S NÁPADY, CO
VYLEPŠIT

NÁVRHY ODEVZDAJÍ
PÍSEMĚ

PRODEBATUJÍ JE SE
SOUSEDY

A BUDOU O NICH
HLASOVAT.

VÝSLEDEK BUDE
SLOUŽIT VŠEM.

Cílem participativního rozpočtu...

...není jen přerozdělit určité množství peněz, nejde tedy o nově pojmenovaný grantový systém. Smyslem participativního rozpočtu je **vtáhnout obyvatele do dialogu** o utváření místa, kde žijí, **ukázat lidem, jaké jsou možnosti obce** i jak se mohou na tvoření města podílet, ale naučit radnice způsobu, **jak občanům naslouchat** a jak s nimi **efektivně a konstruktivně** komunikovat. Důležitou součástí participativního rozpočtu jsou veřejná setkání a debaty o návrzích, na nichž mohou vzniknout nové **mezisousedské vztahy** i příjemná konstruktivní atmosféra v obci.

6 DŮVODŮ PRO PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET

- 1. UMOŽŇUJE OBČANŮM SPOLUVYTVÁŘET BUDOUCÍ TVÁŘ OBCE.** Obyvatelé vědí, co jim v obci schází a co potřebuje vylepšit a mohou se podílet na řešení.
- 2. VRACÍ LIDEM DŮVĚRU V POLITIKY A VEŘEJNÝM ČINITELŮM UMOŽŇUJE EFEKTIVNĚ SPOLUPRACOVAT S OBČANY.** Pokud mají lidé možnost zapojit se konstruktivně do debaty s radnicí, neupadají do skepse.
- 3. JE STUDNICE NOVÝCH NÁPADŮ.** Umožňuje využití kreativního potenciálu obyvatel.
- 4. UKAZUJE, ŽE SPOLUPRÁCE MEZI RADNICEMI A OBČANY MŮŽE BÝT PLODNÁ.** Aktivní občané získají vhled do fungování obce, radnice se naučí lépe s občany komunikovat a vycházet jim vstříc.
- 5. OTEVÍRÁ CELOSPOLEČENSKÝ DIALOG O NEJPOTŘEBNĚJŠÍCH INVESTICÍCH A NEJLEPŠÍM VYUŽITÍ VEŘEJNÝCH PENĚZ.** Přemýšlení o potřebách jednotlivých zájmových skupin i o rozvoji celé obce dává lidem příležitost k lepšímu uspořádání hodnotového žebříčku i vyšší sociální citlivosti.
- 6. PROHLUBUJE VZTAH OBYVATEL K MÍSTU, KDE ŽIJÍ, A VYTVÁŘÍ ODPOVĚDNÉ NAKLÁDÁNÍ SE SPOLEČNÝMI STATKY.** Aby se jakýkoli projekt uskutečnil, musí se s ním identifikovat dostatečně velká část komunity – a vědomí toho, že jsme rozhodli „my“, je i vědomím odpovědnosti za to, jak bude se společným majetkem nakládáno v budoucnosti.

NEJČASTĚJŠÍ OBAVY, které lze snadno vyvrátit:

TAKOVÁ NOVOTA NEMŮŽE FUNGOVAT.

Participativní rozpočet sklízí ve světě úspěchy už dlouho. Od roku 1989 se užívá v Jižní Americe a během posledních patnácti let se rozšířil i do Evropy – funguje v 1 500 světových městech, z toho asi stovku participativně rozpočtujícími obcí najdeme třeba i u našich polských sousedů (např. Varšava, Lodž). Participativní rozpočtování vyžaduje pečlivou přípravu ze strany radnic, pak ale může přinést příjemnou změnu společenské atmosféry i do českých obcí!

NEMÁ CENU PŘEDKLÁDAT PROJEKTY, POLITICI SI TO STEJNĚ ZAŘÍDÍ PODLE SVÉHO.

Pravidla participativního rozpočtu jsou jasná – radnice vymezí peníze, občané mohou navrhnout projekty, o kterých mohou debatovat na sousedských setkáních a o kterých později sami občané hlasují. Radnice v průběhu pouze kontroluje realizovatelnost návrhů (např. zda se jedná o obecní pozemky) a úkolem úředníků je případně pomoci navrhovatelům, aby návrh upravili do podoby, kterou obec bude moci zrealizovat. Rozhodování mezi jednotlivými návrhy je ale plně v rukou občanů.

LIDÉ NEJSOU ODBORNÍCI, NEUMÍ SPRÁVNĚ ROZHODOVAT O ROZDĚLENÍ VEŘEJNÝCH PENĚZ.

Participativní rozpočet nevyžaduje ekonomické ani jiné specializované vzdělání, zabývá se především tím, jak vylepšit obec (ať už její vzhled, či třeba události, které se tu ne/konají). Takže je to naopak – místní obyvatelé jsou přeci těmi nejfundovanějšími odborníky na problémy, které se týkají místa jejich bydliště, a sami nejlépe vědí, co jim v daném místě schází.

CO KDYŽ NĚKDO PARTICIPATIVNÍ ROZPOČTOVÁNÍ ZNEUŽIJE NEBO ZMANIPULUJE?

Dobře nastavený participativní rozpočet probíhá zcela transparentně a veškeré rozhodování je v rukou obyvatel obce. Průběh projektu sleduje participační skupina, složená jak ze zástupců radnic, tak z důležitých osob místního života, a všechny návrhy jsou veřejně přístupné na webu i v papírové podobě. Lidé si mohou kdykoli zkontrolovat, co, kdy a jak probíhá.

ORGANIZACE PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU BUDE MOC DRAHÁ A ČASOVĚ NÁROČNÁ.

Neplatí, že by participativní rozpočet přinášel do rozpočtu obce značné nadbytečné výdaje. Např. v brazilském Porto Alegre se participativní rozpočtování prosadilo právě ve chvíli, kdy se město ocitlo na pokraji krachu, a radnice umožnila lidem, aby hlasovali o tom, co pokládají za nezbytné výdaje.

Peníze vyčleněné z obecního rozpočtu ani v ČR nepůjdou na zbytečnosti, ale naopak na projekty, které místní obyvatelé pokládají za nejpotřebnější. Výlohy spojené se sběrem podnětů a hlasováním by měly převážet přínosy – vytvoření příjemně konstruktivní společenské atmosféry v obci i to, že se budou financovat skutečně právě ty věci, které budou naplňovat přání a potřeby místních obyvatel.

OBČANÉ NEBUDOU KONSTRUKTIVNÍ, UMÍ JENOM NADÁVAT!

Pokud lidé nemohou určitý stav změnit, nezbyvá jim nic jiného, než stěžovat si. Právě participativní rozpočet jim ale dává možnost věci měnit.

„Lidé mají chuť a zájem stát se spolurozhodovateli v mnoha otázkách veřejného života, ale druhou stranu příliš nevěří, že by jejich angažmá na veřejném životě přineslo pozitivní změnu. Výsledkem těchto protichůdných nálad pak může být i relativně malá skutečná účast na veřejných záležitostech.“

(Interpretace dat CVVM 2013, [Míčka a kol., Analýza participace v ČR](#))

Právě proto je třeba dát občanům možnost zapojit se efektivně do rozhodování o místě, kde žijí. Pokud lidé dostanou snadnou příležitost být věcní, rádi se jí chopí.

OBECNÉ BLAHO LIDI NEZAJÍMÁ, BUDOU SI HRÁT „JEN NA VLASTNÍM PÍSEČKU“.

Veřejná setkání uskutečněná v procesu participativního rozpočtování mohou stmelit jinak vzdálené skupiny obyvatel, kteří třeba právě během sousedských diskuzí poprvé získají vhled do potřeb a života jiných lidí z téže obce. Důležitou součástí participativního rozpočtu je právě i utváření lepších vztahů v obci. Pokud navíc lidé poznají potřeby ostatních, naučí se sami vybírat, co jsou při omezených zdrojích obce skutečné priority.